

«Το Ποδόσφαιρο στους Ποδοσφαιριστές»: Όταν ο Μάης του 1968 αγαπούσε το επιθετικό ποδόσφαιρο.

Της Λένας Δελβερούδη

Σαράντα οχτώ χρόνια πριν, τέτοιες μέρες, στη Γαλλία απεργούσαν δέκα εκατομμύρια άνθρωποι. Ήταν ο Εργατικός Μάης του '68, αυτός που αναφέρεται λιγότερο συχνά, καθώς στη συλλογική μνήμη έχουν επιβιώσει κυρίως τα ευφάνταστα συνθήματα του Φοιτητικού Μάη – και μην ξεχνάμε, ότι η συλλογική μνήμη προτίμησε, με πολιτικούς όρους, τα πιο ανώδυνα, σαν να υπήρξαν μόνο αυτά: όλοι ξέρουν το «η φαντασία στην εξουσία» ή το «κάτω από το λιθόστρωτο, η παραλία», αλλά πόσοι το «να λυντσάρουμε τον Σεγκί» (= συνδικαλιστή ηγέτη) ή το «η ολοκλήρωση κάθε σκέψης: μια πέτρα στα μούτρα σου»; Παρά τα καπρίτσια της μνήμης, αν δεν είχε παραλύσει η χώρα από τις απεργίες, τα υπόλοιπα θα ανήκαν στον χώρο του επαναστατικού φολκλόρ.

Ο Μάιος ήταν σταθμός στην ιστορία του εργατικού κινήματος. Το πεδίο της μάχης επεκτείνεται σε χώρους που, παραδοσιακά, απείχαν από παρόμοιους αγώνες, κινητοποιούνται σε μεγάλο βαθμό οι γυναίκες και οι μετανάστες, η αλληλεγγύη απλώνεται σε πόλεις και περιοχές ολόκληρες και οι τρόποι δράσης είναι ποικίλοι και ριζοσπαστικοί, συχνά βίαιοι, καθώς οι απεργοί ανεξαρτητοποιούνται σε μεγάλο βαθμό από το Κομμουνιστικό Κόμμα και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις. Στόχος πλέον δεν είναι μόνο η εργοδοσία, αλλά όλοι οι φορείς εξουσίας. Και καμιά φορά, και το κατενάτσιο.

Οι ποδοσφαιριστές είναι εργαζόμενοι σαν τους άλλους

Πέντε χρόνια πριν τον Μάη του '68, ο Ρεϊμόν Κοπά –όχι κανένας τυχαίος: καλύτερος παίχτης του Μουντιάλ του 1958, Χρυσή Μπάλα την ίδια χρονιά, τέσσερις φορές πρωταθλητής Γαλλίας με τη Ρενς, δυο φορές πρωταθλητής Ισπανίας και τρεις φορές πρωταθλητής Ευρώπης με τη Ρεάλ– δηλώνει στον Τύπο: «Οι ποδοσφαιριστές είναι σκλάβοι».

Συμβόλαια που, μέχρι να φτάσουν τα 35, τους δεσμεύουν με την ίδια ομάδα, η οποία μπορεί να τους πουλήσει όπου θέλει χωρίς να τους ρωτήσει, χαμηλοί μισθοί, άδικο σύστημα συνταξιοδότησης, απουσία συλλογικών συμβάσεων. Η απάντηση της Γαλλικής Ποδοσφαιρικής Ομοσπονδίας στον καλύτερο Γάλλο παίχτη της εποχής του, ο οποίος την ίδια στιγμή πενθούσε τον θάνατο του μικρού του γιου; Έξι μήνες τιμωρία.

Η απουσία του Κοπά θα κοστίζει ακριβά στην ομάδα του, τη Ρενς, η οποία θα υποβιβαστεί. Την ίδια χρονιά, όμως, αναγνωρίζεται το συνδικάτο των επαγγελματιών ποδοσφαιριστών, στο οποίο ο Κοπά είναι αντιπρόεδρος, και υπογράφονται οι πρώτες συλλογικές συμβάσεις. Τροποποιείται και η νομοθεσία για τα επαγγελματικά συμβόλαια, αν η εφαρμογή της αργεί ακόμη.

Όπως έγραφε το κύριο άρθρο του περιοδικού Miroir Du Football (Καθρέφτης του Ποδοσφαίρου) στο πρώτο του τεύχος, το 1960:

Αδέλφια μου ποδοσφαιριστές, συνειδητοποιήστε τη δύναμή σας. Είστε 500.000, ίσως 20 εκατομμύρια, μαζί με τους θεατές με τους οποίους μοιράζεστε την εμπειρία σας. Κι όμως,

όταν οι ρήτορες λένε πομπώδη λόγια για τον Χρυσό Αιώνα του μαζικού αθλητισμού, δεν μιλούν για σας. Είστε φτωχοί. Κι όμως, ζητούν από τους καλύτερους από σας να προσφέρουν την πρώτη ύλη για το στοίχημα προγνωστικών, που θα σπιλώσει το άθλημά σας, και σας πετούν ψίχουλα από τα πλούσια κέρδη που θα αποκομίσουν.

Δύσκολα συνδυάζουμε το ποδόσφαιρο με τους εργατικούς αγώνες. Έχουμε άδικο: η μοίρα του ποδοσφαίρου είναι δεμένη αναπόφευκτα με τις πολιτικές, κοινωνικές και ιδεολογικές εξελίξεις. Στη Γαλλία, η πρώτη συνδικαλιστική οργάνωση ποδοσφαιριστών εμφανίστηκε το 1936, τη χρονιά που η γενική απεργία οδήγησε σε μια από τις ιστορικότερες νίκες του εργατικού κινήματος. Το 1938, η προσπάθειά τους να κατέβουν σε απεργία απέτυχε, όπως απέτυχε κι η γενική απεργία, και αυτός υπήρξε ο επίλογος στην παρένθεση του Λαϊκού Μετώπου.

Η κατάληψη της Ομοσπονδίας από μερικούς ζητιάνους του ωραίου ποδοσφαίρου

Μέσα Μαΐου του 1968: μετά τα πανεπιστήμια, σε όλη τη χώρα καταλαμβάνονται εκατοντάδες εργοστάσια, και το κύμα των καταλήψεων δεν σταματά εκεί: Ηθοποιοί καταλαμβάνουν το θέατρο Οντεόν, γιατροί τον Ιατρικό Σύλλογο, ερευνητές το Αστεροσκοπείο, νεκροθάφτες καταλαμβάνουν νεκροταφεία, το επιβατηγό Γαλλία καταλαμβάνεται από το πλήρωμά του στα ανοιχτά της Χάβρης –ξυπνώντας μνήμες Οδησού και Κρονστάνδης–, σκηνοθέτες καταλαμβάνουν τις αίθουσες προβολής του Φεστιβάλ των Καννών.

Στις 22 του μήνα, μερικοί ποδοσφαιριστές καταλαμβάνουν τα γραφεία της Γαλλικής Ποδοσφαιρικής Ομοσπονδίας, στην καρδιά του μπουρζουάδικου Παρισιού, στη Λεωφόρο Ιένας. Η σύλληψη της ιδέας έγινε λίγες μέρες πριν, στο σπίτι ενός δημοσιογράφου του Miroir Du Football, του Πιερ Λαμενιέρ. Για να πραγματοποιηθεί η επιχείρηση, ζητήθηκε η βοήθεια έμπειρων ακτιβιστών, που έπαιζαν μπάλα στο εργατικό αθλητικό σωματείο APSAP Bretonneau. Ακολούθησε προετοιμασία, με σεβασμό στους σχετικούς συνωμοτικούς κανόνες. Το πρωί της 22ης Μαΐου, γύρω στις 8 το πρωί, οι επίδοξοι καταληψίες φτάνουν από τρία διαφορετικά σημεία στη Λεωφόρο της Ιένας, και με το σύνθημα –ένας από αυτούς θα σκύψει να δέσει τα κορδόνια του– εισβάλλουν στο κτίριο. Βρίσκουν εκεί δυο από τους κύριους στόχους τους, τον Γενικό Γραμματέα της Ομοσπονδίας Περ Ντελονέ, και τον τεχνικό διευθυντή Ζορζ Μπουλόνιε, τους οποίους και κρατούν για λίγες ώρες.

Οι καταληψίες κρεμούν στην πρόσοψη του κτιρίου μια κόκκινη σημαία και δυο πανό: «Το ποδόσφαιρο στους ποδοσφαιριστές» και «Η Ομοσπονδία ανήκει στους 600.000 ποδοσφαιριστές».

Το ραδιόφωνο καλεί κόσμο για ενίσχυση. Καταφθάνουν μερικές δεκάδες ποδοσφαιριστές, σχεδόν όλοι ερασιτέχνες, οι περισσότεροι από ομάδες των λεγόμενων «Κόκκινων Προαστίων». Οι πιο πολλοί έρχονται από άλλες καταλήψεις. Όπως θα πει ένας από αυτούς: «η κατάληψη του εργοστασίου όπου δούλευα ήταν πολιτική πράξη, της Ομοσπονδίας πνευματική. Και διασκέδαση». Μαζί τους δυο επαγγελματίες παίχτες της Ρεντ Σταρ, ο Αντρέ Μερέλ κι ο Μισέλ Οριό. Μηνύματα συμπαράστασης στέλνουν και κάποιοι άλλοι, όπως ο Ρασίντ Μεχλουφί της Σεντ Ετιέν, ο Ιβόν Ντουί των Καννών και ο θρυλικός Ζιστ Φοντέν. Φροντίζουν για τον ανεφοδιασμό σε τρόφιμα, οργανώνονται βάρδιες. Στα διαλείμματα παίζουν ποδοτένις και βλέπουν αθλητικά στιγμιότυπα από το κινηματογραφικό αρχείο της Ομοσπονδίας. Εθελοντές μοιράζουν στους περαστικούς και στα αυτοκίνητα φέιγ βολάν με τις θέσεις και τις διεκδικήσεις τους.

Καταγγέλλουν βίαια την ηγεσία της Ομοσπονδίας που έχει γίνει «κέντρο των εχθρών και των εκμεταλλευτών του ποδοσφαίρου» (ο πρόεδρος αποκαλείται δυσοίωνα Λουδοβίκος ΙΣΤ, καθώς κληρονόμησε τη θέση του από τον πατέρα του· οι συνεργάτες του κατηγορούνται για διαφθορά και εξυπηρητήσεις σε φίλους), αλλά και την πολιτική ηγεσία που τους στηρίζει, εις βάρος των ποδοσφαιριστών, επαγγελματιών και ερασιτεχνών, και της ανάπτυξης του ποδοσφαίρου, του κατεξοχήν λαϊκού αθλήματος. Απαιτούν να καθιερωθεί το συμβολαίο ορισμένης διάρκειας, να απομακρυνθεί η διεφθαρμένη ηγεσία και να γίνουν εκλογές με συμμετοχή όλων των μελών, να δημιουργηθούν χώροι για να παίζουν οι ερασιτέχνες και να επιτραπεί το ποδόσφαιρο και τους καλοκαιρινούς μήνες: το 1961, η κυβέρνηση είχε αποφασίσει την απαγόρευση του ποδοσφαίρου για τέσσερις μήνες το καλοκαίρι, ώστε τα γήπεδα να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά από αθλητές ευγενών αθλημάτων, κυρίως του στίβου!

Άμυνα ζώνης και το τέλος των αγώνων

Αυτό που κάνει, όμως, μεγάλη εντύπωση, είναι ότι τόσο στο κείμενο, που υπογράφεται από την Επιτροπή Δράσης των Ποδοσφαιριστών, όσο και στις συζητήσεις που γίνονται στο πλαίσιο της κατάληψης, το ποδόσφαιρο, «το άθλημα της χαράς, το άθλημα του αυριανού κόσμου, που χτίζουν ήδη όλοι οι εργαζόμενοι», βρίσκεται στο κέντρο των διεκδικήσεων.

Συνέντευξη τύπου της Επιτροπής Δράσης των Ποδοσφαιριστών στα γραφεία της Ομοσπονδίας

Ο τεχνικός διευθυντής Ζορζ Μπουλόνιε, που αναφέρεται τρυφερά ως «ο αρχηγός της μαφίας των προπονητών», και ο ομοσπονδιακός προπονητής Λουί Ντυγκογκέζ, αποτελούν σημαντικούς στόχους. Και οι δυο, αλλά ειδικά ο πρώτος, επιθυμούν να καθιερώσουν αυτό που ονομάζουν «μοντέρνο ποδόσφαιρο» –το κατενάτσιο του Ελένιο Ερέρα και της Ίντερ ήταν τότε μοντέρνο–, δηλαδή ένα ρεαλιστικό ποδόσφαιρο με σφιχτή άμυνα, που να στηρίζεται στη φυσική κατάσταση και να έχει μοναδικό στόχο το αποτέλεσμα. Στον Γκούσταβ Σέμπες, προπονητή της χρυσής Εθνικής Ουγγαρίας, που έλεγε πως δεν τον πείραζε να φάει πέντε γκολ αν ήξερε πως θα έβαζε έξι, ο Μπουλόνιε αντιτείνει πως το 1-0 είναι το ιδανικό αποτέλεσμα για έναν προπονητή. Το θεαματικό, δημιουργικό παιχνίδι του Κοπά, του Φοντέν, της Ρενς, θεωρείται ξεπερασμένο. Το ποδόσφαιρο, όπως όλα, πρέπει να προσαρμοστεί στον διεθνή αναταγωνισμό και στην οικονομική πραγματικότητα.¹ Πρέπει να πάψει να είναι παιχνίδι και να γίνει μια παιδαγωγική δραστηριότητα. Μέσω αυτού, η γαλλική νεολαία πρέπει να μάθει την πειθαρχία και να εξοικειωθεί με τον κοινωνικό ανταγωνισμό. Οι καταληψίες, όμως, δεν αγαπούν το κατενάτσιο. Προτιμούν, θυμάται ένας από αυτούς, το δημιουργικό παιχνίδι που βασίζεται στην εξυπνάδα των παιχτών και την άμυνα ζώνης.

Η κατάληψη θα κρατήσει μόλις πέντε μέρες, ενώ το Παρίσι των οδοφραγμάτων φλέγεται κυριολεκτικά. Στις 27, οι καταληψίες θα εγκαταλείψουν τα πολυτελή γραφεία της Ομοσπονδίας.

Την ίδια μέρα, οι ηγεσίες των συνδικάτων, ανάμεσά τους κι ο Ζορζ Σεγκί που αναφέραμε πιο πάνω, υπογράφουν με την κυβέρνηση τις Συμφωνίες της Γκρενέλ, οι οποίες δεν θα γίνουν δεκτές από τις γενικές συνελεύσεις των απεργών. Η απεργία και οι διαδηλώσεις συνεχίζονται, η πολιτική κρίση βαθαίνει. Στις 30 του μήνα, ο Σαρλ Ντε Γκολ προκηρύσσει εκλογές, τις οποίες κερδίζει θριαμβευτικά.

Οι καταληψίες-ποδοσφαιριστές δυσκολεύτηκαν να ξαναβρούν ομάδα να παίξουν – ήταν για καιρό σταμπαρισμένοι αριστεριστές. Η Ομοσπονδία, μάλιστα, προσπάθησε να κόψει το ποδόσφαιρο ακόμη και στους ερασιτέχνες. Ο Ζορζ Μπουλόνιε ανέλαβε το 1969 τα ηνία της Εθνικής Γαλλίας, όπου επέβαλε μια συγκεκριμένη ιδέα του ποδοσφαίρου.

Η νομοθεσία για τα επαγγελματικά συμβόλαια ορισμένης διάρκειας εφαρμόζεται επιτέλους το 1973. Ένα χρόνο νωρίτερα, οι ποδοσφαιριστές απάντησαν με απεργία στις διοικήσεις των ομάδων που αντιστέκονταν με κάθε τρόπο στην εφαρμογή της.

Ο Ρεϊμόν Κοπά, πριν μερικά χρόνια είπε ότι είχε σχεδόν μετανιώσει για τον αγώνα του για την καθιέρωση των επαγγελματικών συμβολαίων ορισμένου χρόνου: «Πλέον τα συμβόλαια δεν σημαίνουν τίποτε. Οι ποδοσφαιριστές έγιναν εμπόρευμα». Και, πρέπει να το παραδεχτούμε, το ποδόσφαιρο έπαψε να είναι το λαϊκό άθλημα των ερασιτεχνών του Μάη του 1968.

Ρεϊμόν Κοπά, εγγονός Πολωνών μεταναστών, γιος ανθρακωρύχου, εδώ με το Κύπελλο Πρωταθλητριών του 1957 και τον Ντι Στέφανο

Το 2007, ο Μισέλ Πλατινί, που δεν είχε ακόμη τιμωρηθεί για παράνομο χρηματισμό, χρησιμοποίησε το σύνθημα των καταληψιών, «Το ποδόσφαιρο στους ποδοσφαιριστές», ως βασικό σλόγκαν της προεκλογικής του εκστρατείας για την προεδρία της UEFA.

Πηγή: <http://www.humbazine.gr/index.php/blog/to-podosfero-stous-podosferistes-...>

1 Για τη σχέση καπιταλισμού και ποδοσφαιρικών συστημάτων: «Ζητιανεύοντας λίγο ωραίο ποδόσφαιρο», αποσπάσματα από συνέντευξη του Jean-Claude Michéa στον Faouzi Mahjoub για το σάιτ Miroir du Football. Δημοσιεύτηκε στο βιβλίο *Le plus beau but était une passe* (Το πιο ωραίο γκολ ήταν μια πάσα), εκδόσεις Climats, Παρίσι 2014.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Philippe Auclair, «The Dreamers – Amid the protests of 1968, a group of journalists took French football leaders hostage», *The Blizzard: Football Quarterly*, τχ. 10, 2013, σσ. 11-15.

Alfred Wahl, «Le mai 68 des footballeurs français», *Vingtième Siècle, revue d'histoire*, τχ. 26, 1990, σσ. 73-82.

Enragés et situationnistes dans le mouvement des occupations, Παρίσι 1968: Gallimard (επανέκδοση: 1998).

François-René Simon, Alain Leibling και Faouzi Mahjoub, *Les Enragés du football. L'autre Mai 68*, Παρίσι 2008 : Calmann-Lévy.

22 mai 1968: Occupation du siège de la FFF par les «Enragés du football», onclefredo.wordpress.com.

<http://www.grouchos.org/100609footmai68.html>